

Michal Červeňák

dátum merania: 17.10. 2016

skupina: 4

Klasifikace: .....

1 Úkol 1

1.1 Pracovní úkol

1. Změřte Poissonovu konstantu metodou kmitajícího pístku.
2. Změřte Poissonovu konstantu Clément-Désormesovou metodou. Nezapomeňte provést opravu vašeho měření na systematické chyby.
3. Oba výsledky vzájemně porovnejte (procentuálně) a diskutujte, jestli je v rámci chyb můžete považovat za stejná.

1.2 Postup merania

1.2.1 Metoda kmitajícího pístku

1. ventilom bol nastavený prúd vzduchu tak aby piest kmital medzi značkami
2. bol spustený digitálny čítač kmitov a nastavený na počítanie kmitov po $t = 300$ s.
3. po uplynutí intervalu boli dáta zaznamenané a opätovné spustenie počítanie.

1.2.2 Clémentova-Désormesova metoda

1. Nádoba bola natlakovaná pomocou mechu, bol uzavretý prírodný ventil
2. tlak v nádobe bol odmeraný
3. pomocou ventilu bol tlak vyrovnaný s atmosferickým, pričom bol zaznamenaný čas otvorenia ventilu.
4. počkalo sa ~ 1 min na ustálenie teplôt v nádobe s okolím a následne bol zmeraný opäť tlak v aparátúre.

1.3 Pomôcky

Barometr, aparatura na mēēené Poissonovy konstanty Clément-Désormesovou metódou, aparatura pro mēēení Poissonovy konstanty metódou kmitajícího pístku.

1.4 Teória

Poissonova konstanta κ j pomer merného tepla C_p pri stálom objeme a pri stálom objeme C_V , teda

$$\kappa = \frac{C_p}{C_V}.$$

1.4.1 Clémentova-Désormesova metóda

Metóda určuje Poissonova konstanta z adiabatického deja, pri ktorom vypúšťame plyn z nádoby kde je pretlak h . A po vypustení a ustálení teplôt h' . Pre výpočet κ môžeme odvodiť vzorec

$$\kappa = \frac{h}{h - h'}.$$

1.4.2 Metóda kmitajícího pístku

Pre hodnotu κ môžeme odvodiť vzťah na závislosť do doby kmitu

$$\kappa = \frac{4mV}{T^2 p r^4}, \quad (1)$$

kde

$$p = b + \frac{mg}{\pi r^2},$$

,pričom b je atmosferický tlak, hmotnosť piestu je $m = 4,59 \cdot 10^{-3}$ kg, objem banky je $V = 1,133$ l a priemer piestu je $2r = 11,9 \cdot 10^{-3}$ m.

1.5 Výsledky merania

1.5.1 Metóda kmitajícího pístku

V tab. 1 sú zaznamenané počty kmitov za čas $t = 300$ s, pre jednotlivé merania. Z hodnôt v tab 1 bol vypočítaná priemerná hodnota počtu kmitov $\langle N \rangle = 882 \pm 5$. Priemerná hodnota bola dosadená do vzťahu 1 a bola vypočítaná Poissonova konstanta $\kappa = 1,68 \pm 0,01$.

1.5.2 Clémentova-Désormesova metóda

Touto metódou boli namerané 2 „vzorky dát“. Prvá v pre otvárací čas pod 200 ms a druhá nad tento čas. Dáta boli vynesené do grafu obr. 1 a každé zvlášť preložené lineárnou funkciou. Následne bola vypočítaná extrapoláciou dat hodnota $\kappa_{(0)}$.

Pre dáta s otváracím časom pod 200 ms je hodnota $\kappa_{(0)} = 1,36 \pm 0,04$ a pre hodnoty s otváracím časom nad 200 ms bola vypočítaná $\kappa_{(0)} = 1,29 \pm 0,03$.

$N[1]$
877
879
872
876
874
875
877
881
882
884
887
888
888
889
891
892

Tab. 1: Namerané počty kmitov za čas $t = 300$ s

1.6 Diskusia

Pri metóde kmitajúceho piestu spôsobuje hlavný zdroj nepresností a systematických chýb netesnosť medzi piestom a aparatórou. Ďalej aj pomerne mala dierka na vypúšťanie plynu. Teda expanzia nieje okamžitá a vyrovnanie tlakov úplné. Zaujímavosťou je zvyšovanie počtu kmitov s pripadajúcim časom, mojou teóriou na vysvetlenie tohoto javu je na zahrievanie piestu trením a teda jeho zväčšenie a teda sa zlepšilo tesnenie a neunikalo toľko plynu, pokračoch.

Clémentova-Désormesova metóda sa však viac približuje očakávanému výsledku $\kappa \approx 1,40$ pre N_2 alebo O_2 [1]. Hlavné nepresnosti pri tejto metóde spočívajú v nie dokonalým vyrovnaním teplôt po vypustení plynu. A nevhodná funkcia na extrapoláciu dát.

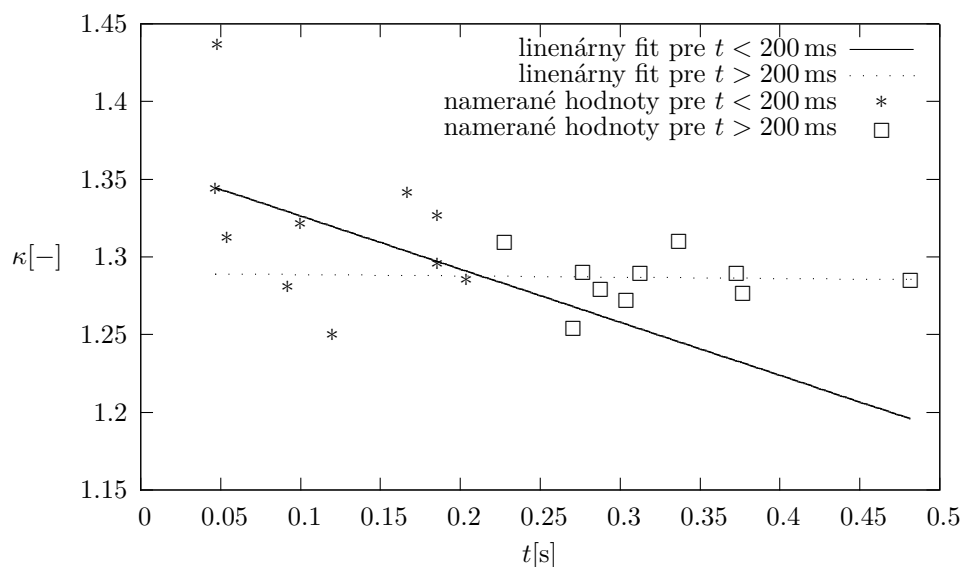
1.7 Záver

Clémentova-Désormesovou metódou bola $\kappa_{(0)} = 1,36 \pm 0,04$, a metódou kmitajúceho piestu $\kappa = 1,68 \pm 0,01$.

2 Úkol #2

2.1 Pracovní úkol

1. Určete objem láhve metódou vážení.
2. Určete objem těže láhve pomocí komprese plynu.
3. Oba výsledky vzájemně porovnejte.

Obr. 1: extrapolácia nameraných hodnôt pre $t = 0$

2.2 Postup merania

2.2.1 Metóda kompresie plynu

1. povolením ventilu bol vyrovnaný tlak v byrete s atmosferickým tlakom.
2. Vertikálnym pohybom nádoby s vodou bola hladina v byrete ustálená na úroveň 0 %.
3. Ventil pol zatvorený.
4. následne sa pohlo nádobou s vodou nahor.
5. počkalo sa na ustálenie hladín a boli odčítané hodnoty Δh , V_2 .
6. Postup sa opakoval niekoľkokrát pre veľkú nádobu.
7. Meraná nádoba bola vymenená za utesnenie a postup bol zopakovaný pre meranie objemu len hadičky.

2.2.2 Metóda vážení

1. Nádoba bola odvážená na digitálnych váhach
2. Nádoba bola pookraj naplnená vodou a dôkladne osušení jej povrch
3. Naplnená nádoba bola opäť odvážená
4. Bola odmeraná teplota vody.

2.3 Pomôcky

Fľaška (nádoba), plynová byreta s porovnávacím ramenom, katetometr, teploměr, barometr, digitálne váhy do 5 kg.

3 Teória

3.0.1 Metóda kompresie plynu

Pre metódu kompresie plynu v našom prípade môžeme odvodiť vzťah

$$V = (V_2 - V_1) \frac{p}{\Delta p} + V_2 - V_{100}, \quad (2)$$

, kde

$$\Delta p = \Delta h \rho g.$$

Pričom V_1 je objem v byrete pri vyrovnaní tlakov. Δh je rozdiel hladín, a V_2 výška hladiny po kompresii.

V našom prípade $V_1 = 0\%$. Pričom $V_{100} = 65,6 \text{ cm}^3$

3.0.2 Metóda vážení

Jednotkový objem vody je závislý na teplote t v $^{\circ}\text{C}$ podľa vzťahu

$$V_v = 0.9998 \cdot (1 + 0.00018t) \frac{\text{cm}^3}{\text{g}}. \quad (3)$$

Potom objem metódou vážení určíme ako

$$V = (m_n - m_p) V_v. \quad (4)$$

3.1 Výsledky merania

3.1.1 Metóda kompresie plynu

V tab. 2 sú zaznamenané namerané hodnoty V_2 a Δh z ktorých bola vypočítaná hodnota V . V prvej časti tabuľky sú hodnoty pre fľašku v druhej časti je hodnota pre samotnú hadičku.

Objem fľašky po odčítaní objemu hadičky bol určený ako $V = (816,7 \pm 148,3) \text{ cm}^3$.

3.1.2 Metóda vážení

Hmotnosť prázdnej suchej nádoby bola určená $m_p = (582 \pm 1) \text{ g}$, jednotková hmotnosť vody pri $t = 11,8^{\circ}\text{C}$ bola určená podľa 3 ako $V_v = 1,002 \frac{\text{cm}^3}{\text{g}}$. Hmotnosť po naplnení vodou bola určená $m_n = (1598 \pm 1) \text{ g}$. Podľa vzorca 4 bol objem nádoby určený ako $V = (1018 \pm 2) \text{ cm}^3$.

3.2 Diskusia

Vo výsledkoch vidíme veľmi veľký rozdiel nameraných hodnôt, nepresnosť merania pri metóde kompresie plynu spôsobovali extrémne veľké netesnosti, pri ktorých pretlak z aparatury veľmi rýchlo unikol. Teda toto meranie bolo zaťažené veľkou systematickou chybou. Aj napriek snahe merať rýchlo sa štatistická chyba pohybuje na úrovni 18 %. Naopak metóda vážení sa ukazuje ako veľmi presná.

$V_2[\%]$	$\Delta h[\text{cm}]$	$V[\text{cm}^3]$
5	3.51	896.08
9	5.85	975.39
6	5.9	619.31
4.5	4, 10	676.69
8	4, 68	1 089.74
8	6.83	728.29
9	7.41	757.49
7	5.27	833.51
8	5.46	925.44
6.75	5.85	715.14
1	10.34	5.58

Tab. 2: Namerané hodnoty V_2 , Δh a vypočítaný objem V , v prvej časti pre nádobu a v druhej pre hadičku.

3.3 Záver

Metódou váženia bol objem nádoby určený na $V = (1018 \pm 2) \text{ cm}^3$. Metódou kompresie plynu bol určený objem $V = (816,7 \pm 148,3) \text{ cm}^3$.

Reference

- [1] Článok dostupný na https://cs.wikipedia.org/wiki/Poissonova_konstanta#Hodnoty_pro_re.C3.A1ln.C3.A9_plyny